

Stephan Scultetus Heinrich Wendt

Disputatio Medica De Variolis

Rostochi[i]: Kilius, 1647

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730119572>

Druck Freier Zugang

R U. med. 1647

Stephan Schüttler, Præs.

Heinrich Wendt Rec.

DISPUTATIO MEDICA

De

VARIOLIS,

Quam

ADJUVANTE DIVINA

GRATIA, IN ACADEMIA

PATRIA

SUB PRÆSIDIO

Clarissimi atq; Experientissimi Viri,

DN. STEPHANI SCHULTETI,

Med. D. & P. P.

Publicæ disquisitioni subicit

HENRICUS Wendt/Rostochiensis,

Ad diem 10. Aprilis, horis matutinis,

In Auditorio Maiori.

✽(o)✽

ROSTOCHI,

Typis NICOLAI KILLII, Academ. Typogr.

ANNO M. DC. XLVII.

43

7642

Amplissimo ac Consultissimo Viro,
Dn. CHRISTOPHORO STEPHANI
Cancellario Sunnenburgensi Magni-
fico, & Ordinis Equestris per Neomar-
chiam Syndico,

*Affini, Fautori ac Promotori suo plurimum
honorando.*

Medicum hoc Exercitium in debita
gratitudinis & observantia *πικρίας*
reverenter dedicat & offert

Henricus Wendt/Rost.

THESIS I.

Orrendum planè ac foedum malum est, quod Variolarum nomine Medicis intelligitur: quippe cuius vi multa hominum millia in tenera aetate extinguuntur, adeò ut parentes de prole, nisi variolis superatis, gaudere non posse omnibus persuasura sit. Multi, qui convalescunt, sensuum motusq; in partibus nonnullis jacturam faciunt: neq; rarum est, pueros ex variolis perdere visum, auditum, claudicare, foedis deformari cicatricibus, loquelæ pati vitium, fieri tabidos; quin & erosis ossibus ulcera partibus supervenire insanabilia iis, quæ à lue Venerea sunt, non absimilia.

2. Antiquis Græcorum Latinorumq; Medicis num cognitæ fuerint variolæ, otiosum videtur, si quæras & præter rem discerentium. Antiquos plura novisse, quam jactare, pro modestia illius ævi, voluerunt, palàm est, unde non dubitamus eos cognovisse variolas, curasse etiam, licet nihil ea de re scriptis mandatum ad nos transmiserint. Novum namq; morbi genus esse non credimus, nova verò symptomata ab eo tempore induisse, non videtur absurdum.

3. Rectius longè laboratur in constituendo variolarum genere, quod quidem, pro vario considerandi modo, non unum est. Cùm enim tria sint rerum, ad quas omnes omninò affectus præter naturam reducere oportet, genera, morbus nempe, causa morbi & symptomata, plurimum sanè refert scire, ad quam classem variolæ referri debeant: modò enim morbi rationem habere deprehenduntur, modò symptomatum, modò causarum, pro varia partium affectarum natura.

4. Quamvis autem ferè semper morborum nomine describamus variolas, in genere proximo tamen assignando non minùs controversatur, quam in remoto illo. Sunt ex doctissimis, qui febribus, adeoq; intemperiei morbis accensent variolas, cum per modum *negligens* & vix unquam sine febre erumpere videantur, quam primariam esse & malignitatis non expertem rectè judicant. Major pars organicis morbis

A 2

subij.

Variolæ
quid e

subijcit, & vel ad morbos asperitatis, vel magnitudinis auctæ referre contendit, vel ad utrumq; simul.

5. Quam sententiam sequentes dicimus, variolas esse pustulas ex ebullitione sanguinis in vasis peculiari modo inquinati, & robore facultatis expultricis in cute, communi corporis vela mento, enatas. Quæ dum asserimus, non improbamus illorum institutum, quæ febris malignæ speciem, quam variolæ comitentur, malum hoc constituant: in primis, cum veteres ita sensisse videantur.

6. Subjectum variolarum ponimus cutem, quod illa communiter tuberculis ejusmodi horreas, sitq; salutare ad hanc corporis superficiem inimicam naturæ materiam extrudi. Non sunt tamen immunes partes quoq; internæ, si vel corruptio humorum fuerit magna, vel virtus in expellendo defecerit.

7. Causa proxima consistit in ebullitione sanguinis peculiari modo inquinati, quem natura citra perniciem subjecti ægrotantis ferre non potest, ac proinde exitiale illud inquinamentum cum parte quadam humoris corrupti per modum quendam *κρίσεως* foras protrudit. In qua re dissensus auctorum ferè nullus est.

8. At unde illa effervescentia & corruptio humorum existat; utrum causa istius motus in corpore lateat, an verò aliunde accedat, id est, quod vel maximè queritur. Vetusissimi artis nostræ Doctores quid senserint, obscurum est, uti ex antecedentibus liquet: Arabes, quos densis agminibus Medici sequuntur, vernaculam morbi hujus causam omnes in corpore gestare censuerunt.

9. Docent namq; illi, originalem variolarum causam esse impuritates sanguinis materni, quò infans in utero nutritus fuit, à primo ortu susceptas, / quæ, cum membris solidis inhæreant, nec à natura vinci aut elaborari ullo modo possint, quacumq; de causa impullæ in sanguinis massam effunduntur, & hujusmodi ebullitionem, illamq; sequentes in ambitu corporis papulas excitant.

10. Quæ sententia cum vim argumentorum, quibus urgetur, sustinere non possit, consultò ab Arabum placitis recedimus, & impuritates sanguinis materni, quæ hîc præsupponuntur, concedere nulli possumus: experientiâ enim teste, ipsoq; Galeno 3, Epid. com. 3. t. 73. constat, infantem in utero non ali vicioso sanguine, sed optimam ejus partem, nutritio-

Quæ

causa?

3
ritionis causâ ad se allicere, impuriorem verò non attingere, quippe
quæ sensim coacervata in partu lochiorum formâ effunditur.

11. Deinde idem planè nutrimentum est, quò foetus alitur à matre
in utero, & quò extra uterum, forma duntaxat externa mutata, quæ hîc
actis est, illic sanguinis immediatè. Oportet itaq; cum eadem utriusq;
illimenti & ratio & materia sit, ut infans ex esu lactis materni æquè læda-
tur, ac embryo ex sanguine, adeò ut, si forte uno, aut altero à
partu mense infans variolas excusserit, sequentibus diebus tantundem
causæ morbificæ rursus imbibat. Immo sequitur eos, qui diu hærent ad
uberâ materna, periculosus semper decumbere, parumq; illos, qui pa-
rum lactent, contra quam experientia observatum est evenire.

12. Adhæc fateatur, qui sententiæ istius patroni sunt, labem illam in
utero materno contractam in actum deduci non posse absq; externo a-
gente, sive causâ illa cœlestis fuerit, sive contagium, sive alia ejus gene-
ris. Quo ipso parum abest, quin causam suam deserant, cum vim eo mo-
do in corpus humanum agendi manifeste aliundè deducant, & quidem
à causis externis.

13. Et, si à sanguine materno sunt variolæ, cur non omnes illi, qui ex
eadem matre nati sunt, gemelli præcipuè, pari vehementiâ affliguntur
variolis? Cur alii per totam vitam variolas non experiuntur, alii bis ter-
ve? Certè oportet illos vel sanguinem maternum non hausisse, vel la-
borasse variolis sine variolis, hos verò duplum ejus, triplumve acce-
pisse.

14. Sequitur deniq; si sanguinis materni vitium tam foedi mali caus-
sa est, matres infirmas & corpore languido gignere liberos variolis ma-
gis obnoxios, quam vegetas & quæ sunt viribus firmis: quomodo enim
ægra mater non scatebit vitiosis succis? Verùm experientia docuit, infan-
tes natos matribus rectè valentibus æquè infestari variolis, ac reliquos, &
non rarò vehementius. Neq; ratio ulla reddi potest, cur non matres ipsæ
morbo afficiantur, cujus semina in foetum transfundere dicuntur.

15. Et proinde malumus sentire cum illis, qui variolas morbis Epi-
demiis, malignis & contagiosis annumerant, quorum origo est ex causâ
quadam communi & cœlesti ita affecta, ut in teneram præcipuè sæviat
ætatem. Et hanc quoq; veterum fuisse mentem omninò putamus, uti
jam supra docuimus,

4
16. Invadunt enim variolæ eodem planè modo, ac reliqui morbi populares & maligni, quocunq; anni tempore & per se nec æstate ingruunt promptius, nec hyeme arcentur penitus. Sæpè nusquam comparent, & post aliquot demum annorum intervalla redeunt, suntq; alio tempore perniciosiores, alio minus. Ipsa quoq; locorum diversitas facit, cur non eadem vehementia ubivis sæviant, unde non derogamus fidem historiis, quibus memoratur, incolas quarundam regionum in novo orbe ferè extinctos fuisse variolis acris infecti vitio.

17. Corripiuntur autem facilimè pueri quod dispositio illis adhuc morbum sit major, minusq; resistere possit malignitati habitus eorum mollis, rarus & laxis: forsan etiam, quod pleriq; eorum morbis communibus antea non tentati fuerint. Verum si magna mali vis fuerit, nec adultiores ab eo immunes sunt, testaturq; experientia & quadragenarios & sexagenarios variolis fuisse oppressos, quibus si id ex impuris sanguinis materiam reliquiis accidisse dixeris, nã tu ridiculus omnibus habebis.

18. Hinc quoq; feliciter longè expedietur quaestio, cur quidam variolis planè non laborent: est namq; ea malignitatis natura, ut plerumq; aliquos in domo vel familia intactos relinquat, quod pestis exemplo comprobatum habemus. Et certè, non ex vernacula aliqua causa promanare variolas, velex ipsa curatione patet, quam maximè alexipharmacis & malignitati adversantibus molimur ad modum morborum, qui ex hujusmodi causis enascuntur.

19. Neq; mirabimur, infantes corripì hoc malo, qui ferendis injuriis aeris nondum assueti sunt, cum videamus adultos etiam, si coelum sensibilibiter mutaverint, ex hac causa per sæpe ægrotare, si non primo statim anno, at certè sequentibus, quorum tamen nullus eam subitæ ambientis mutationem, quam infantes subeunt ex utero emissi, videnturq; idem propè illis accidere, quod venientibus ex Europa in Javam majorem, qui omnes certo genere popularum cum dolore & pruritu molestissimo erumpentium afficiuntur, quod malum indigenis nec endemium est, nec epidemicum unquam, corripitq; solum illos, qui aliunde advecti nuper terram Javanam sunt ingressi.

ao. Piu.

20. Plurimum verò huc facit contagium, cujus occasione & facilitate & frequentissime disseminantur variolæ inter eos, qui temperamento, vel ætate non multum distant: habet enim contagium sat virium ad producendum similem morbum in alio corpore eodem modo affecto. Quod quidem potissimum contingit, quo tempore pustulæ suppurantur: tunc enim noxia *μιάσμα* capiosè exhalant, inficiuntq; simili affectu corpora disposita & quæ resistere ingruenti hosti non valent.

21. Exeunt variolæ in ægrotantibus aliis citius in aliis tardius, prout vel virtus expultrix fortis fuerit, vel habitus corporis rarus, viq; libera atq; expedita. Aliàs tempora universalia variolarum duo constituuntur, alterum ebullitionis, alterum eruptionis. Tempus ebullitionis rursus habet principium, augmentum, vigorem & declinationem: principium est dies primus, augmentum secundus, vigor tertius, declinatio quartus. Similiter & tempus eruptionis suas habet partes: principium est dies quartus, augmentum excurrit in septimum, octavum, quandoq; in nonum: nono, decimo, vel undecimo status viget, deinde succedit declinatio, cum pustulæ exarescunt squamulis decidantibus.

22. Imminere periculum variolarum nemo non novit, quando populariter grassantur, cum, qui malè habere incipiunt, eodem modo afficiuntur, ac illi, qui jam evaserunt, in primis si conversatio cum infectis præcesserit. Verùm non rarè res obscurior est, ac proinde Medici triplicem symptomatum fontem inspiciunt, actionum nempe læsarum, qualitatum mutatarum & excretorum, quibus instans affectus haud difficulter prævideri potest. Præcedere namq; solent: Dolor capitis, dolor dorsi, aliarumq; partium, deliria, pavores in somno, Convulsiones Epilepticæ, pruritus narium, gravitas & tensiva lassitudo totius corporis. Adhæc spirandi difficultas, palpitatio cordis, tussis sicca, nausea, vomitus, nec non rubor faciei, stillicidium sanguinis è naribus, lacrymæ sponte fluentes. Quorum quædam ex vaporibus sanguinis ebullientis, quædam ex ejusdem acrimonia & fervore excitantur.

23. De eventu & utrum variolæ salutares, an exitiales futuræ sint,

judi-

Signa

dia.

gno.

stica.

Pro-

judicabit Medicus ex robore naturæ, morbi & symptomatum, quæ morbum comitantur, vehementia. In specie verò bonum est signum, si citò erumpant variolæ, die nimirum tertio vel quarto: arguitur enim naturæ robur & materiæ obedientia. Item si non dispareant, non retrocedant semel egressæ: si tempestivè maturentur, pauca sint atq; externas occupent partes: si albæ & eminentes, febrisq; non sequatur, sed antecedat, illisq; apparentibus mitescat. Si deniq; vires consent, sensus sint salvi, respiratio libera, & rectè sese habeat somnus ac appetitus.

gno:

24. Periculosa verò variolæ censendæ quæ tardèveniunt, cum vel expultricis debilitatem, vel materiæ pravitatem id denotet; quæ item sine manifesta causa retroactæ rursus evanescent, certo argumento virtutem esse dejectam. Malum præterea, quando coloris viridis, violacei, nigricantis & difficilis suppurationis: quando non hinc inde dispersæ, sed continuæ, ad eò ut plures in unum coalescere videantur.

fica.

25. Meritò quoq; suspectæ sunt, quæ partes internas obsident, atq; in specie, quæ oculos, nares, fauces, pulmones, intestina, aliasq; affligunt partes: minantur enim cœcitatem, respirandi ac delglutiendi difficultatem, nec non dysenteriam. Si item febris & symptomata post eruptionem non cessent, sed alia potius superveniant, quæ principio non fuerunt.

26. Ita de causis & signis variolarum ratiocinamur, à quibus si tutus planè præstari posset homo, res ea magni certè foret æstimanda, levaretq; multis curis ac doloribus parentes. Verum cum tam frequenter in teneram ætatem sæviat hoc malum, sitq; ea contagii natura, ut non tantum immediatè corpora similiter constituta inficiat, sed per illos quoq; qui cum ægrotis versantur, in alios disseminari possit, frustra ferè in eo avertendo laboratur. Omnino tamen utilem, immò maximè necessariam judicamus illam præservandi curam, quando admodum malignæ sunt variolæ & plures solito vel è medio tollunt vel graviter lædunt, minor verò mali vis si fuerit, hac sollicitudine opus non est. At particularium quarundam partium *αεφύλαξι* ferè semper rectè instituimus, curamusq; ne videndi ac respirandi organa, itemq; intestina detrimenti quidquam capiant.

27. Curationis scopi tres præcipuè sunt, quorum alius spectat ægritudinem antequam erumpant variolæ, alius ipsam eruptionem, alius deniq; statum, qui est post earundem egressum. Ante eruptionem ad febrem & causam mali respiciendum, dandaq; opera, ut, quæ naturæ moribus obstare possunt, in tempore removeantur, ipseq; fervor ac ebullitio sanguinis, si enormior sit, periculumq; minetur, ex parte sistatur. In ipsa expulsionem naturæ rectè agenti opem ferre oportet viresq; roborandæ, si langueant, & malignitati per convenientia alexipharmaca resistendum; quæ quidem unâ operâ peragi plerumq; possunt. Interim partibus, quas modò nominavimus, idonea *πεφύλαξις* adhibenda: symptomata graviora omni industria avertenda; solent namq; & hic & postea sæpè urgere deliria, vigiliæ, convulsiones, dolores capitis, vomitus, & multa alia, quorum impetus non rarò tantus est, ut causarum morbificarum naturam induant. Post eruptionem cavendum, ne qua detur variolis retrocedendi occasio, sed ut excrecant & ad suppurationem perducantur, maturataq; exonerentur, ne pus diutius retentum acrimoniam acquirat, & partes subjectas erodat. Faciendum quoq; ut crustæ emollitæ promptè abscedant, ulcera, quæ non rarò existunt, sanentur, & deniq; vitiosi coloris ac cicatricum causâ necessaria præsidia non negligantur.

28. Primo scopo ut satisfiat, alvus ante omnia erit subducenda & primæ viæ emolliendæ. Vanæfectioni in hoc affectu locum dare non possumus, nisi æger adultus fuerit, & vehemens admodum sanguinis vitium, malignitas verò minor: partim quod naturæ motus ita impediatur; partim quod pueris minus convenire videatur venæsectio: illum namq; effectum, quem spontanea hæmorrhagia quandoq; adfert, ex venæsectione promittere non licet. Unde merito improbamus, quod quidam scriptis evulgatis profiteri non verentur, venæsectionem non solum plurimum juvare, sed & absolutè esse necessariam, adeò ut præcipua spes auxiliij in variolis penes illam sit. De purgatione per cathartica in specie sic dicta idem ferè sentimus: per rarò namq; illa opus est: sufficit primas expurgasse vias per usum mannæ, syrup. rosar. aut violar laxativi, per tamarindos & alia hujus generis. Vel injiciatur conveniente quantitate clyster ex decocto hordei, vituli, aut pulli cum particula cassiæ, vel mellis mercurialis, aliisq; præsentis scopi idoneis. Ebullitionis

Cura.

7

tionu.

scopi.

X

B

tionis

X

tionis immoderatae remedia exhibebunt acetosa, endivia, succus citri, syrup. granat, acidorum, cerasor. acid. de ribibus, de rubo ldao: Semina item frigida majora ac minora. Atq; hoc faciendum statim in principio, primo & secundo die, priusquam natura ad expellendum se accingat. Atq; etiam si hæc conatui naturæ adversari videantur, usus tamen eorum intermittendus non est, si necessitas hoc præsidium efflagitet, & cum fervorem mitigantia ac pustulas expellentia diversis temporibus administrantur, incommoda illa non adeo metuenda sunt. Quin potius accidit, his prætermissis, ut febris invalescat, vigilæ, deliria, cephalalgia, sitis, inquietudo, dyspnœa, & alia hujus generis symptomata augmentum capiant, viresq; statim in initio dejiciant, quas tamen conservare in primis oportet, ut ferendo morbo, qui reliquus est, sufficere possint.

29. Pro obtinendo secundo scopo videndum, quomodo in expellendo natura se gerat, quæ si sponte materiam noxiam excludat, idq; agat maturè, & sufficienter, quod febris & symptomatum, quæ aderant, remissio indicat, non opus est illam multis medicamentis fatigare, sed præstat naturæ totum relinquere negotium, uti facere jubemur aphor. 20. l. 1. At si segniter agat vis expultrix, perstetq; in suo vigore febris, & sospè memorata trium facultatum symptomata, tum motus naturæ erit juvandus iis, quæ materiam fundunt, meatusq; aperiunt, ubi tamen maximè temperata eligenda, vel, si eorum copia non detur, admiscenda refrigerantia, quibus inest vis malignitati resistendi & vires roborandi. Ex quo censu sunt sequentia: Lapis bezoar Orient. C. C.ustum, terra sigillata, margaritæ, semen aquilegiæ, napi, citri, aqua card. bened. fumariz, scabiolæ, calendulæ, scordij, florum lini, sambuci, ficuum & cicerum decoctum, ut plura non attingamus. Sed usus horum esse debet tum demum, quando sanguis maximam partem deserbuit, factâ boni à vitioso separatione. Vires si confortatione egent, præter modò enarrata huc facient, quæ è violis, borragine, buglossa, & præcipuè è citro arte præparari possunt, neq; hinc excluditur confectio Alkermes & de Hyacintho.

30. Præservationem partium, quas salvas esse volumus, trigesfacientia potissimum atq; adstringentia perficiunt, appropriatis quibusdam admistis, Ab internis ut ordiamur, intestinis ac ventriculo prospiciunt plan

9

plantago, tormentilla, aetosa, pentaphylon, syrupus cydoniorum, myrrillorum, rob ribium & similia, lentes bis coctæ in aqua plantaginis. Pulmoni debentur loch de papavere, de lentibus, syrupus violarum, jujubius, tabulæ diatragacanthi frigidi, conferva rosarum, violarum, symphyti. Partes externæ, in quibus tuendis laborare solemus, sunt oculi, nares, fauces, labia. Oculorum defensiva fiunt ex albumine ovi, aq. rosarum, plantaginis, semine sumach, sief albo fopio, camphora, croco. Os & fauces muniunt gargarismi ex decocto & aquis prunellæ, plantaginis, rosarum, cum succo granat. melle rosato, diamoro, rob nucum. Labia inungenda mucilagine semin. cydoniorum cum aq. rosar. extracta. Ad narium defensionem primò adhibentur aq. rosar. plantag. burfæ pastoris, fol. quercus, acetum rosar. unguentum album camphoratum: at si nares jam crustis infarctæ fuerint, tum emollientibus opus est vel ex ol. amygd. dulc. vel lil. albor. semin. lini, pinguedine capi, cremore lactis.

31. Ultima cura est, ut, apparentibus jam tuberculis, fiant, quæ in fine th. 17. notata sunt, Maturescunt namq; magnitudinem idoneam adeptæ, nec facilè ad interiora redeunt variolæ, modò frigidioris auræ impulsus declinetur, nec topicorum usu natura à motu avocetur. Maturatæ sponte solent aperiri. quod si fiat in tempore, manuum opera non admodum erit opus: at si tardè natura hic agat, ipsæq; variolæ magnæ sint, multus item infestet pruritus & scalpendi necessitas, aperire variolas, evitandi majoris incommodi causa, non dubitabimus. Crustæ siccatae emolliuntur iis, quæ in fine th. proximè præcedentis proposita sunt, quibus accedunt ex herbis malva, althæa, parietaria, flores meliloti. Quando tardè sanescunt fundentes acrem jehorem, plurimum prodest pulvis myrrhæ inspersus. Ulcera crustis ablatis si relinquuntur, comoda sunt ex emplastris Apostolicum, de minio, album coctum, dia-sulph. Rulandi, ex unguentis album camphoratum, de cerussa, de lithargyro. Ad fœdum faciei colorem & maculas relictas adhibenda decocta fabarum, lupinorum, hordei, aq. fragor. scrophulariæ, sigilli Salomonis, flor. fabarum, fl. papaveris albi, linariæ, succus limonum, citriorum, aut aurantiorum, ol. ex vitellis ovorum. In foveis explendis & cicatricibus delendis vix quidquam cum successu tentabitur, si tamen, ut aliquid fiat, jubeatur, in principio, antequam nimis occalescant, per pinguedines animalium & olea emollientia faciendum periculum.

32. Dice;

10

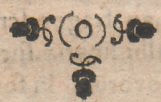
Di-

ta.

32. Diata toto morbi decursu ita moderanda est, ut per omnia curationis scopis respondeat, vel certe illos non turbet, & proinde omnis aer frigidus excludendus, locus potius, ubi æger decumbit, calefaciendus, nec permittendum, ut rejectis tegumentis corpus nudetur: qua in re tamen modus servandus, ne ægro morbum nostra culpa graviolem reddamus, aut periculosa accersamus symptomata. In principio victus sit parcior: in cibo juscula & hordeum decorticatum è primis sunt, in potu decoctum hordei cum sicibus, vel C. C. quo modo & cerevisia commodè præparabitur: Vinum enim hic affectus non admittit, in primis dum febris & symptomata vigent. Somnus moderatus, uti semper, ita hic vel præcipuè juvat: quare si is in principio nimius fuerit, odore aceti rosacei ægrotantes ab eo arcendi, sin parcior, aut planè nullus, ebullitionem esse nimiam indicatur, proptereaq; temperandam. Inter affectus animi tristitia, metus & consternatio sedulo vitanda. Alvi segnities clysterum ac glandium, vel etiam lenientium supra propositorum usu exsuscitanda.

Morbilli.

33. Solent auctores, dum de variolis agunt, simul includere morbillos, quod causa convenient, & eadem sit utriusq; mali curatio. Quæ quidem nos non improbamus: interim tamen, si quis accurata mentis indagine causas excusserit, deprehendet omninò aliquam morbillorum à variolis differentiam: velocius quoq; plerunq; properant ad statum, nec tam proluxa atq; operosa egent curatione, quemadmodum variolæ: rarum quoq; est ex morbillis convallescentes in organis sensuum vel partibus motui destinatis lædi, sicuti qui variolis laborarunt, læduntur frequentissime.

plantago, tormentilla; acetosa, pentaphyllon, syr-
myrtilorum, rob ribium & similia, lentes bis cocti
nis. Pulmoni debentur loch de papavere, de lentu-
rum, jujubius, tabula diatragacanthi frigidi, conferva
rum, symphyti. Partes externæ, in quibus tuendis
sunt oculi, nares, fauces, labia. Oculorum defen-
sione ovi, aq. rosarum, plantaginis, semine sumach, si-
phora, croco. Os & fauces muniunt gargarismi
prunellæ, plantaginis, rosarum, cum succo granat. me-
ro, rob nucum. Labia inungenda mucilagine femin.
aq. rosar. extracta. Ad narium defensionem primò
sar. plantag. bursa pastoris, fol. quercus, acetum ro-
bum camphoratum: at si nares jam crustis infarctæ
lientibus opus est vel ex ol. amygd. dulc. vel lil. albo
guedine capi, cremore lactis.

31. Ultima cura est, ut, apparentibus jam tubercu-
ne th. 17. notata sunt, Maturescunt namq; magnitudi-
eptæ, nec facillè ad interiora redeunt variolæ, modò fi-
pulsus declinetur, nec topicorum usu natura à motu
tæ sponte solent aperiri. quod si fiat in tempore, m-
admodum erit opus: at si tardè natura hinc agat, ipsa
sint, multus item infestet pruritus & scalpenti neces-
las, evitandi majoris incommodi causa, non dubita-
cata emolliuntur iis, quæ in fine th. proximè præ-
sunt, quibus accedunt ex herbis malva, althæa, parie-
loti. Quando tardè sanescunt fundentes acrem je-
prodest pulvis myrrhæ inspersus. Ulcera crustis ab-
commoda sunt ex emplastris Apostolicum, de minio,
sulph. Rulandi, ex unguentis album camphoratum, d-
gyro. Ad cædum faciei colorem & maculas relictas
fabarum, lupinorum, hordei, aq. fragor. Scrophulari-
flor. fabarum, fl. papaveris albi, linariæ, succus limon-
aurantiorum, ol. ex vitellis ovorum. In foveis exple-
delendis vix quidquam cum successu tentabitur, si tar-
jubeatur, in principio, antequam nimis occalescant,
nimalium & olea emollientia faciendum periculum.

the scale towards document

Image Engineering Scan Reference Chart TE263 Serial No.